

Służby porządkowe pielgrzymki jako szczególny rodzaj grupy dyspozycyjnej

ANETA KIERCZEWSKA

Uniwersytet Wrocławski

Grupy dyspozycyjne w pełni zorganizowane i przygotowane do szybkiego reagowania są ściśle uzależnione od sytuacji zewnętrznych, które wywołują konkretne działania. Motywacja do reakcji, która jest wynikiem działań zewnętrznych wobec grupy, a więc niezależnych, powoduje, że grupa dyspozycyjna może mieć charakter okazjonalny. Szczególnie jest to widoczne w grupach, gdzie sytuacje, które wymagają reakcji, mogą się zdarzyć tylko w określonym czasie. Takie zjawisko zaobserwować można na przykładzie służby porządkowej pielgrzymki na Jasną Górę, która odbywa się na początku sierpnia każdego roku od kilkudziesięciu lat. Służby porządkowe stanowią interesujące pole do obserwacji, gdyż jako grupa związana wspólnotą religijną i więzią społeczną, która tworzy się podczas trudnej i wyczerpującej fizycznie pieszej drogi, jest także organizacją, która podlega administracji nie tylko kościelnej, ale również państwowej. Artykuł ma na celu przedstawienie służb porządkowych pielgrzymki w kontekście jej organizacji, ze szczególnym zwróceniem uwagi na motywacje kandydatów do służby pielgrzymkowej.

Słowa kluczowe: służby porządkowe, pielgrzymka, grupa dyspozycyjna.

Opis porządku społecznego w naukach humanistycznych, szczególnie z ramienia socjologii, wymaga pewnego usystematyzowania ze względu na istnienie wielu szkół teoretycznych o różnych kryteriach podziału przestrzeni społecznej. Społeczeństwo jako zbiór całościowy jednostek można teoretycznie podzielić, wyodrębniając za pomocą cech określone typy zbiorowości. Dla przykładu, Jan Turowski (Turowski 2000) wyodrębnił kategorie społeczne, różnicując społeczeństwo wedle cech biologicznych, demograficznych i psychicznych, natomiast analizując takie cechy, jak posiadanie, wykształcenie i zawód mógł mówić o istnieniu klas, warstw społecznych i grup zawodowych. Jedną z ciekawszych definicji samych grup społecznych jest ujęcie Pawła Rybickiego (Rybicki 1979), który określa grupę społeczną jako niewielką zbiorowość jednostek, charakteryzującą się świadomością odrębności i więzią społeczną. Według Roberta Mertona (Robert Merton 1982), grupa społeczna musi posiadać ponadto jako cechę wyróżniającą tę kategorię społeczną pewną wewnętrzną organizację, której członkowie pozostają w relacjach społecznych.

Szczególnym rodzajem grupy społecznej jest taka organizacja społeczna, w której kontakty między członkami wykazują pewną regularność i powtarzalność. W tej kategorii mieszczą się właśnie grupy dyspozycyjne, którymi zajmuje się socjologia. *Socjologia grup dyspozycyjnych jest dziedziną socjologii o zorganizowanych strukturach przygotowanych do szybkiego reagowania, które są tworzone w militarnych, paramilitarnych lub cywilnych systemach*

w celu wykonywania szczególnych funkcji związanych z zapobieganiem różnym niebezpieczeństwom zagrażającym różnym społecznościom lub społeczeństwu i zasobom danego kraju wraz z przewycięzeniem takich niebezpieczeństw (Maciejewski 2012: 42). Szczególny charakter grup podkreślał Zdzisław Zagórski, definiując dyspozycyjność jako poddanie się rozkazodawstwu, hierarchii, dyscyplinie, musztrze, skoszarowaniu, umundurowaniu i znacznemu ograniczeniu życia rodzinno-osobistego, na rzecz pełnienia wewnętrzgrupowych i zewnątrzgrupowych, czyli segmentacyjnych ról społecznych (Zagórski 1997: 25). Przymiotnik dyspozycyjność z łaciny oznacza między innymi: porządkować, rozstawiać, zastosować. Szczególnie dwa pierwsze określenia idealnie wpisują się w charakterystykę grup podjętych w temacie.

Do typologii grup dyspozycyjnych w systemie bezpieczeństwa zaliczamy: militarne, paramilitarne, cywilne oraz ochotnicze. Ta ostatnia związana jest ze specyfiką ich działalności i ściśle łączy się z zapobieganiem i zwalczaniem szeroko pojętych zagrożeń życia społecznego. Poprzez taki zakres działania grupy te są rozpoznawalne przez członków społeczności, która oczekuje w sytuacjach różnych zagrożeń swojej egzystencji natychmiastowej pomocy (Maciejewski 2012: 59). Analizując definicję i funkcje poszczególnych grup, zauważyłam, że funkcjonują one nieprzerwanie, są zorganizowane strukturalnie i przygotowane do szybkiego reagowania. Jednak ich aktywność uzależniona jest od sytuacji zewnętrznych, a więc wymagających od nich reakcji. Istotną właściwością tych grup jest ich dyspozycyjność realizowana w sferze bezpieczeństwa powszechnego wobec społeczeństwa, ewentualnie społeczności, w której istnieją. (...) chodzi o zdolności omawianych grup do zespołowych działań wykonywanych w zaplanowany i ustalony sposób, zgodnie z zadaniami, jakie są przewidywane dla danej grupy dyspozycyjnej (Maciejewski 2012: 39). Czy grupa dyspozycyjna może mieć więc charakter okazjonalny – uzależniony od sytuacji zewnętrznych? Moim zdaniem tak, jednak pod warunkiem, że posiada inne cechy istnienia grupy. W celu zobrazowania takiej sytuacji podjęłam się charakterystyki służby porządkowej pielgrzymki na przykładzie pielgrzymki wrocławskiej, potraktowanej jako szczególny przykład służb dyspozycyjnych.

PIELGRZYMKA WROCLAWSKA: HISTORIA

Genezę wrocławskiego pielgrzymowania należy upatrywać w 1981 roku, po podjęciu decyzji przez Prymasa Kardynała Wyszyńskiego o decentralizacji Pieszej Pielgrzymki Warszawskiej na Jasną Górę. Dotychczas do pielgrzymki warszawskiej dołączały pojedyncze grupy z innych miast, co stwarzało znaczne utrudnienia dla organizatorów. Inicjatorem wrocławskiej pielgrzymki był Kardynał Henryk Gulbinowicz, przy pomocy księży Andrzeja Dziełaka i Stanisława Orzechowskiego. Założeniem sierpniowych pielgrzymek, zwanych także *rekolekcjami w drodze*, było dotarcie na Jasną Górę na uroczystość Wniebowzięcia NMP 15 sierpnia, jednak ze względów organizacyjnych, szczególnie dużej liczby wiernych w Częstochowie w tym dniu, wrocławska pielgrzymka od kilku lat rozpoczyna się 2 sierpnia i trwa do 10 sierpnia. Organizacja pielgrzymki od samego początku jej istnienia musiała wiązać się z ogólnie pojętymi służbami porządkowymi. W pierwszych pielgrzymkach uczestniczyło zaledwie kilka parafii, z których delegowano uczestników w celu utrzymywania porządku. Służby wyróżniały się między innymi opaskami na ramionach. Cały system przygotowawczy do każdej kolejnej pielgrzymki jest procesem długotrwałym i zaczyna się na długo przed wspomnianym terminem rozpoczęcia. Specyfiką Pieszej Pielgrzymki Wrocławskiej na Jasną Górę jest trasa wiodąca przez małe wsie, lasy, polne drogi, co powoduje, że jest to pielgrzymowanie zasadniczo namiotowe. Trasa od wielu lat jest praktycznie stała, z małymi modyfikacjami miejsca noclegowego. Osoba, która chce uczestniczyć w pielgrzymce, wybiera grupę tematyczną, najczęściej związaną z daną wspólnotą przy wybranym kościele. Uczestników pielgrzymki liczy się w setkach, a ich liczba może zmieniać się z każdym dniem, dzięki możliwości dołączenia w trasie do pielgrzymujących.

SŁUŻBA PORZĄDKOWA PIELGRZYMKI WROCLAWSKIEJ: KWESTIE ORGANIZACYJNE

Rozplanowanie tak dużej inicjatywy jest trudne ze względu na odpowiedzialność, jaką ponoszą sami organizatorzy. Rdzeń pielgrzymki wrocławskiej stanowią dwie grupy – informacja pielgrzymkowa i służba porządkowa. Pierwsi zajmują się wszystkimi sprawami dotyczącymi organizacji samej pielgrzymki wraz ze szczegółowymi rozstrzygnięciami w takich kwestiach, jak: zaopatrzenie, możliwości kwaterowania, kuchnia, opieka medyczna, sklep. itp. *Służba porządkowa składa się z 8 porządkowych głównych, około 35 porządkowych pielgrzymki odpowiedzialnych za prawidłowy przebieg i bezpieczeństwo pielgrzymki. Ta służba jest umundurowana. Wspiera*

ją jeszcze około 110 porządkowych wybranych z poszczególnych grup. Wszyscy oni są wolontariuszami. Umundurowana służba porządkowa stanowi bardzo dobrze zorganizowaną grupę przygotowującą się do podjęcia swego zadania przez cały rok¹.

Podstawowym zadaniem służby porządkowej jest zapewnienie bezpieczeństwa pielgrzymom podczas marszu, a także na postojach, szczególnie w miejscach o dużym natężeniu ruchu. Istotną funkcją służby jest także kierowanie ruchem samochodów na drogach oraz przemarszem pielgrzymki. Kierownikiem służby jest przewodnik pielgrzymki, który prowadzi pielgrzymkę ustaloną trasą. Ponadto zadaniem służby jest dbanie o spójność grupy i zachowanie odpowiednich odstępów między jej członkami. Ich cechą charakterystyczną jest ubranie – jaskrawe kamizelki, a także posługiwanie się chorągiewkami i gwizdkami. Służby stanowią istotny element grupy, odpowiedzialny za ułatwienie innym uczestnikom drogi omijanie pielgrzymki, szczególnie w miejscach o ograniczonej widoczności. Są to struktury, które charakteryzuje ciągła gotowość, potrzeba natychmiastowego działania, co właśnie świadczy o dyspozycyjnym charakterze organizacji. Z tego wyłania się kolejna istotna kwestia – komunikacja, a dokładniej – porozumiewanie się między członkami grup. Komunikacja między porządkowymi odbywa się za pomocą znaków, przekazywanych między innymi za pomocą chorągiewek. W trakcie trwania pielgrzymki pełnią oni praktycznie służbę całodobową – w dzień zabezpieczając marsz pielgrzymów, ustalając tempo marszu i pilnując zwartości grupy w jednej kolumnie, natomiast nocą chroniąc śpiących pielgrzymów. Wsparcie medyczne zapewniają natomiast służby medyczne, wedle kompetencji i uprawnień. Podejmowanie przez członków poszczególnych grup starań, mających na celu przeciwdziałanie zdarzeniom, w tym wypadkom komunikacyjnym oraz innych sytuacjom, które stanowią pośrednie lub bezpośrednie zagrożenie bezpieczeństwa człowieka (nie tylko pielgrzyma) stanowi dla służby pielgrzymkowej najważniejsze wyzwanie. Świadome i rzetelne wykonywanie obowiązków przez służby jest gwarantem bezpieczeństwa drugiego człowieka.

Pielgrzymka jako organizacja podejmuje szereg działań administracyjnych. Na stronie powiatu wrocławskiego znajdziemy zakładkę z informacją dotyczącą zezwolenia na wykorzystanie dróg w sposób szczególnie (pielgrzymki, imprezy). Wniosek należy złożyć w Biurze Obsługi Klienta w Starostwie Powiatowym i powinien zawierać między innymi dane kontaktowe, trasę z zaznaczeniem miejsc zabezpieczeń, a także informacje dotyczące służb porządkowych, tj. imienną listę służb, zadania dla porządkowych oraz ich miejsce rozstawienia². *Uzgodnieniu tras w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego podlegają również przejścia pielgrzymek – art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 29, poz. 154 z późn. zm.)*³. Grupy porządkowe organizują się na długo przed pielgrzymką – odbywają się różne spotkania, rajdy, wyjazdy, a na kilka tygodni przed startem prowadzi się objazdy trasy, przygotowuje mapy. Pielgrzymowanie, poza duchowym aspektem dla wiernych, ma dla wielu uczestników także formę spędzenia wolnego, wakacyjnego czasu, jednak dla służby porządkowej jest to czas olbrzymiego wysiłku, zarówno fizycznego, jak i psychicznego, gdyż ich służba wiąże się z wielką odpowiedzialnością.

SŁUŻBY PORZĄDKOWE PIELGRZYMKI: FUNKCJONOWANIE, PROBLEMY ADMINISTRACYJNE, WSPÓŁPRACA Z INNYMI SŁUŻBAMI

Organizacja pielgrzymki wymaga ścisłej współpracy z policją, a szczególnie z wydziałem ruchu drogowego. 18 lipca 2008 roku weszło w życie rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji dotyczące obowiązku uczestnictwa w płatnym szkoleniu przez osoby kierujące ruchem drogowym na drogach publicznych⁴. Ówczesny szef MSWiA, Grzegorz Schetyna, zarządził, aby porządkowi kierujący ruchem pielgrzymek ukończyli specjalny kurs. Przepis wprowadził zamieszanie, nie tylko ze względu na fakt, że żaden z porządkowych nie zdążył ukończyć wymaganego specjalnego kursu, ale także ze względu na jego koszt – ok. 500

¹ Piesza pielgrzymka z Wrocławia na Jasną Górę. <http://www.pielgrzymka.pl/doc/rozwoj_pielgrzymki.pdf>, dostęp 12 lipca 2013.

² Powiat Wrocławski. <www.powiatwroclawski.pl>, dostęp 12 lipca 2013.

³ Uzyskanie zezwolenia na wykorzystanie dróg w sposób szczególny. <http://www.powiatwroclawski.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=367:uzyskanie-zezwolenia-na-wykorzystanie-drog-w-sposob-szczegolny-&catid=71>, dostęp 12 lipca 2013.

⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 marca 2010 r. w sprawie wymogów, jakie powinni spełniać kierownicy do spraw bezpieczeństwa, służby porządkowe i służby informacyjne. Dziennik Ustaw nr 52 poz. 308. <<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20100520308>>, dostęp 15 lipca 2013.

zł na osobę, który ponieść miał każdy z nich. W tej sytuacji zastanawiano się nawet nad zorganizowaniem autokarowej pielgrzymki na Jasną Górę, co jednak miało się z wieloletnią tradycją i ideą pieszej pielgrzymki. Ponadto obawiano się, że stopniowe wprowadzanie tak znaczących zmian w organizacji pielgrzymek doprowadzi do powstania kolejnych przepisów regulujących np. liczbę pątników na jednego porządkowego – tym samym pielgrzymka mogłaby utracić samodzielność, stając się kolejną państwową instytucją. Rozporządzenie weszło w życie 24 lipca 2008, czyli na kilka dni przed wyruszeniem pielgrzymek, jednak policja nie rozpoczęła wyjątkowo żadnych akcji prewencyjnych i kontrolnych. Brak zaświadczenia porządkowych o ukończeniu kursu mógłby jednak mieć konsekwencje w postaci mandatu karnego.

Warto zaznaczyć, że organizatorzy pielgrzymek zgadzają się, że szkolenia zawsze się przydadzą, jednak przepis jest na tyle kontrowersyjny, że zmusił biskupów do interwencji. *Zgodnie z ministerialnym rozporządzeniem również pielgrzymkowe służby porządkowe, które kierują ruchem, powinny odbywać płatne szkolenie. Dla większości młodych ludzi – wolontariuszy pilnujących bezpieczeństwa w trakcie pielgrzymki – koszt szkolenia rzędu 500 zł byłby barierą nie do pokonania. Przerzucanie obowiązku przeszkolenia na organizatorów znacznie podwyższałoby koszty uczestnictwa pozostałych pątników i mogłoby okazać się dla nich znaczącą barierą. (...) W większości przypadków osoby kierujące ruchem podczas przemarszu pielgrzymek to sprawdzeni i pewni pątnicy, posiadający odpowiednie predyspozycje i umiejętności do wykonywania wspomnianej czynności. Nakładanie na nich obowiązku uczestniczenia w płatnych szkoleniach w wojewódzkich ośrodkach ruchu drogowego wydaje się więc niezrozumiałe i może doprowadzić do załamania ruchu pielgrzymkowego w Polsce⁵.*

Po interpelacji oraz wielu głosach sprzeciwu co do rozporządzenia szef MSWiA podjął decyzję o bezpłatnych szkoleniach w wojewódzkich ośrodkach ruchu drogowego w ramach dobrej współpracy z organizatorami pielgrzymek. Źródłem pokrycia kosztów został Fundusz Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego. Koszt takiego kursu oscyluje w granicach 500 zł za osobę. Szkolenie obejmuje między innymi znajomość przepisów ruchu drogowego i umiejętności udzielania pierwszej pomocy. Wrocławską pielgrzymkę może pochwalić się bardzo dobrym zorganizowaniem, brakiem przypadków skrajnych zachowań w czasie drogi i zawsze bezpiecznym dotarciem do celu. Temat szkoleń nigdy nie był tu obcy. Zainteresowani ochotnicy do służb porządkowych spotykają się kilkakrotnie przed startem pielgrzymki. Pracując nad organizacją, szczególnie zwracają uwagę na bezpieczeństwo. Obowiązkowy cykl szkoleń służb został tu bezproblemowo rozwiązany poprzez ścisłą współpracę z wydziałami ruchu drogowego, szczególnie z Wydziałem Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji z ul. Hubskiej we Wrocławiu. Wrocławską pielgrzymkę wspiera także wałbrzyski wydział ruchu drogowego, który organizuje przede wszystkim szkolenia dla służb pielgrzymki trzebnickiej.

Szkolenia z bezpieczeństwa na drodze mają dwa zasadnicze etapy – teoretyczny, po którym najczęściej następują testy sprawdzające oraz praktyczny, polegający na zdobyciu określonych umiejętności. Przykładowo, umiejętność zatrzymywania ruchu testowano na ul. Kamiennej, a próby przechodzenia przez świetlne skrzyżowania na ul. Pereca i Grochowej. Ze względu na szczególny rodzaj wspólnoty, jaką tworzy pielgrzymka, członkowie służb porządkowych uczestniczą w niej corocznie, a zaświadczenie o uczestnictwie w szkoleniu jest wydawane na okres dwuletni. Niemniej jednak w związku z licznymi spotkaniami organizacji pielgrzymek jeszcze w trakcie przygotowań, uczestniczą oni w szkoleniach organizowanych wewnętrznie. Takie spotkania poza celem organizacyjnym mają także charakter scalający, co jest szczególnie istotne we wspólnocie.

Poza łączącym uczestników wyznaniem religijnym, istotny jest komfort pracy, bezpieczeństwo i pełne zaufanie. Służby porządkowe muszą potrafić przewidywać problemy i sytuacje na drodze, jednak możliwe jest to tylko dzięki sprawnej komunikacji. Istotne w związku z tym jest nastawienie kanału radiowego służb porządkowych, kontrola nagłośnienia oraz umiejętne przekazywanie komunikatu. Komunikacja odbywa się tutaj poprzez łączność radiową pomiędzy członkami służb oddalonych od siebie oraz system znaków. Współpraca z *drogówką* dotyczy głównie łączności radiowej. Ponadto policja posiada wszelkie informacje o czasie i miejscu startu, postojach i zakończeniu odcinka trasy. Współpraca służb porządkowych i drogowych jest płynna dzięki podziałowi – pierwsi zabezpieczają pielgrzymów pod każdym względem, drudzy pilnują ogólnego porządku i bezpieczeństwa, mają reagować w razie nieprzewidywanych wydarzeń. System znaków to także wewnętrzna komunikacja pielgrzymów, jednak są one bardzo proste do odczytania również dla

⁵ Interpelacja nr 9641 do ministra spraw wewnętrznych i administracji w sprawie potrzeby zmiany rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 lipca 2008 r., dotyczącego obowiązku uczestnictwa w płatnym szkoleniu przez osoby kierujące ruchem drogowym na drogach publicznych - Poseł Jacek Osuch Warszawa, dnia 6 maja 2009 r. <<http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/6F2662F6>>, dostęp 15 lipca 2013.

zewnątrznych odbiorów, szczególnie ze względu na to, że służby niejednokrotnie stosują system znaków do innych uczestników ruchu, np. w celu bezpiecznego omijania grupy pielgrzymów. Można zaryzykować stwierdzenie, że system bezpieczeństwa pielgrzymów opiera się na komunikacji zarówno między członkami służb porządkowych, jak i z innymi uczestnikami ruchu. Niezbędny jest także aspekt posłuszeństwa wobec służb porządkowych przez samych pielgrzymów. Ze względu na fakt, iż do każdej grupy pielgrzymkowej są przyporządkowani członkowie służb, kontakt z pielgrzymami jest bezpośredni i oparty na poleceniach werbalnych. Komunikacja jest tutaj pochodną bezpieczeństwa pielgrzymów.

SŁUŻBY PORZĄDKOWE PIELGRZYMKI – PODSUMOWANIE

Bezpieczeństwo pielgrzymów stanowi najważniejszy punkt dla organizatorów. Wiąże się to z dużą odpowiedzialnością, tym samym wybór członka zespołu służb nie jest nigdy przypadkowy. Kandydat na porządkowego musi być osobą pełnoletnią, najlepiej jeśli posiada prawo jazdy oraz musi mieć za sobą uczestnictwo przynajmniej w jednej pieszej pielgrzymce. Ważne jest także to, żeby wykazywał się sprawnością fizyczną. Członek służby pokonuje większy odcinek drogi niż pielgrzym, niekiedy musi się cofnąć, innym razem przyśpieszyć lub nawet przebiec jakiś odcinek. Poza aktywnością fizyczną ważna jest również umiejętność skupienia i opanowania ze względu na trudne czasami rozmowy z innymi uczestnikami ruchu. Skupienie i pełna kontrola ruchu pielgrzymów nie może być zależna od aury pogodowej, zmęczenia czy nawet humoru porządkowego. Dlatego tak ważna jest świadomość trudu służby i odpowiedzialność kandydata. Pretendenci najczęściej sami zgłaszają się do służby podczas trwania pielgrzymki, jednak niejednokrotnie podczas pieszej wędrówki jest przekazywana informacja o możliwości bycia porządkowym. Z reguły największy entuzjazm i chęć bycia porządkowym trwa zaraz po zakończeniu pielgrzymki, na późniejsze spotkania wewnętrzne zgłasza się już połowa chętnych, natomiast im bliżej kolejnej pielgrzymki, tym bardziej czas weryfikuje ich liczbę. Można powiedzieć, że już sama idea pielgrzymki nawołuje do uczestnictwa w służbach porządkowych, gdyż jest to nie tylko przeżycie *stricte* duchowe, ale ma ono na celu także niesienie pomocy innym pielgrzymom w bardzo bezpośredni sposób.

Podsumowując temat służb porządkowych pielgrzymki, postrzeganych jako szczególny rodzaj grup dyspozycyjnych, chciałabym odwołać się jeszcze do charakterystyki grupy Jana Szczepańskiego, wedle którego musi ona spełniać pięć cech. Są nimi: (1) istnienie minimum trzech osób; (2) przejawienie wspólnoty dążeń i celów, które umacniają poczucie jedności wewnątrz grupy; (3) zorganizowany charakter zachowań; (4) posiadanie środków integrujących członków grupy, na przykład nazw, symboli i innych podobnych oznak, które umożliwiają wyróżnienie na tle innych zbiorowości, oraz (5) określony jej wielkością ośrodek kierowniczy” (Maciejewski 2012: 23). Służby porządkowe pielgrzymki spełniają powyższe kategorie, jednak to, że stanowią one grupę społeczną, nie wymaga potwierdzenia. Istotniejsze jest podkreślenie jej dyspozycyjnego charakteru. Definicja dyspozycyjności, jak wykazałam, nie jest jednak jednoznaczna, ponieważ brakuje nam jasno sformułowanego odniesienia co do sposobu i miejsca jej występowania. Oznacza to, że dyspozycyjność może zostać nałożona na daną grupę ze względu na system, w jakim funkcjonuje, a nie ze względu na cechy same w sobie. Tym samym w przypadku grupy porządkowej pielgrzymki ta cecha uzależniona jest od podjęcia przez członków tej grupy określonej aktywności, związanej z zabezpieczeniem uczestników pielgrzymki oraz osób, które w danym momencie im towarzyszą (przechodnie, obserwatorzy, kierowcy, itp.). Reasumując, o dyspozycyjności służb porządkowych świadczy więc funkcja, jaką pełnią w celu wykluczenia i/lub zminimalizowania zagrożeń. O możliwości pełnienia tej funkcji świadczyć mają kompetencje oraz umiejętność członków grupy porządkowej, co przekłada się na zaufanie, a więc kapitał społeczny. Dla ilustracji analizowanego przykładu, w Aneksie zamieszczono plakat Służb Porządkowych Pielgrzymki Wrocławskiej ze strony internetowej pielgrzymki wrocławskiej⁶.

BIBLIOGRAFIA

Dziennik Ustaw nr 52 poz. 308, Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 marca 2010 r. w sprawie wymogów, jakie powinni spełniać kierownik do spraw bezpieczeństwa, służby porządkowe i służby informacyjne <http://www.pielgrzymka.pl/sluz_porzadkowa.php?open=sluzby>

⁶ Służba Porządkowa Służby Wrocławskiej. <http://www.pielgrzymka.pl/sluz_porzadkowa.php?open=sluzby>, dostęp 12 lipca 2013.

//isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20100520308>, dostęp 15 lipca 2013.

Interpelacja nr 9641 do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie potrzeby zmiany rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 lipca 2008 r. dotyczącego obowiązku uczestnictwa w płatnym szkoleniu przez osoby kierujące ruchem drogowym na drogach publicznych - Poseł Jacek Osuch Warszawa, dnia 6 maja 2009 r. <<http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/6F2662F6>>, dostęp 15 lipca 2013.

Maciejewski, Jan. 2012. *Grupy dyspozycyjne. Analiza socjologiczna*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.

Merton, Robert. 1982. *Teoria społeczna i struktura społeczna*. Warszawa: PWN.

Piesza pielgrzymka z Wrocławia na Jasną Górę. <http://www.pielgrzymka.pl/doc/rozwoj_pielgrzymki.pdf>, dostęp 12 lipca 2013.

Powiat Wrocławski. <www.powiatwroclawski.pl>, dostęp 12 lipca 2013.

Rybicki, Paweł. 1979. *Struktura społecznego. Studia z teorii społecznej*. Warszawa: PWN

Służba Porządkowa Służby Wrocławskiej. <http://www.pielgrzymka.pl/sluz_porzadkowa.php?open=sluzby>, dostęp 12 lipca 2013.

Turowski, Jan. 2000. *Socjologia. Wielkie struktury społeczne*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.

Uzyskanie zezwolenia na wykorzystanie dróg w sposób szczególny. <http://www.powiatwroclawski.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=367:uzyskanie-zezwolenia-na-wykorzystanie-drog-w-sposob-szczegolny-&catid=71>, dostęp 12 lipca 2013.

Zagórski, Zdzisław. 1997. *Spółczesność transformacyjna. Klasy i warstwy Polski postkomunistycznej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.

PILGRIMAGE ORDER SERVICE GROUP AS A SPECIFIC TYPE OF DISPOSITIONAL GROUPS.

Dispositional groups, fully organized and ready for prompt action, are dependent on external factors that trigger specific reactions. Motivation for reaction, a result of external action upon the group, that is actions that are independent, causes the dispositional group to have occasional character in some cases. It is particularly visible in case of groups in which the situations necessitating such a reaction can only occur in specific periods of time. Such a phenomena can be observed in case of the Order Service of the Jasna Góra Pilgrimage, that takes place every year in the beginning of August, for tens of years now. The Order Service, as a group, is an interesting field for observation, because it is not just a group bound by religious community and social bonds, created during the hard and exhausting foot pilgrimage, but also an organization subjected not just to the church but also state authorities. The article aims at presenting the Order Service of the Pilgrimage in context of its organization, with special emphasis on the motivations of the candidates for the aforesaid service.

Keywords: order service group, pilgrimage, dispositional groups.

ANEKS

Ilustracja 1. Plakat Służby Porządkowej Pielgrzymki Wrocławskiej⁷.

SŁUŻBA PORZĄDKOWA

PIELGRZYMKI WROCLAWSKIEJ

Służba Porządkowa Pielgrzymki Wrocławskiej składa się z wolontariuszy: 7 Głównych Porządkowych i około 35 Porządkowych Pielgrzymki. Jesteśmy służbą umundurowaną. W zakres naszych obowiązków wchodzi przede wszystkim: ustalenie możliwie najkrótszej i najdogodniejszej dla Pielgrzymów trasy, zabezpieczenie sprawnego przemarszu całej kolumny po drogach publicznych, na skrzyżowaniach oraz przejazdach kolejowych, a także – przy współpracy z Policją – nocne patrolowanie miejscowości noclegowych. Rokrocznie, na całej trasie Pielgrzymki, wspiera nas dodatkowo około 80 Porządkowych Grupowych, dziewcząt i chłopców, wybieranych spośród Pielgrzymów z poszczególnych grup.

Przygotowania do drogi zaczynamy na wiele tygodni, a czasem nawet miesięcy przed sierpniową Pielgrzymką. W ciągu roku uczestniczymy w warsztatach i szkoleniach z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej oraz uczymy się zasad kierowania ruchem drogowym. Ponadto, cyklicznie prowadzimy objazdy trasy, aktualizujemy mapy i przygotowujemy różne warianty przemarszu kolumny. Wszystko po to, by w zależności od warunków pogodowych lub innych nagłych sytuacji wybrać ten najlepszy!

Pielgrzymi szlak nie jest nam obcy. Zdecydowana większość braci należących do naszej służby posiada spory staż pielgrzymkowy. Jest to również jedno z głównych kryteriów przy naborze nowych kandydatów do naszej służby. Niektórzy z nas, swoje pierwsze szlify zdobywali już w 1980 roku, organizując wspólnie z ks. Stanisławem Orzechowskim I Pieszą Pielgrzymkę z Wrocławia na Jasną Górę. Doświadczenie tylu lat, pozwoliło nam wypracować pewne ogólne normy i standardy funkcjonowania Służby Porządkowej. Naszą „zieloną posługę” zawsze staramy się wypełniać sumiennie i profesjonalnie, dlatego każdy Porządkowy zanim dostanie własny mundur, musi przejść cykl odpowiednich szkoleń przygotowujących go do służby. Jeśli chcesz pomóc, zgłoś się do nas podczas najbliższej Pielgrzymki!

Do zobaczenia w drodze!

⁷ Służba Porządkowa Służby Wrocławskiej. <http://www.pielgrzymka.pl/sluz_porzadkowa.php?open=sluzby>, dostęp 12 lipca 2013.